Valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostolle 15.10.2021
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022
https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+146/

Teema: Tilannekatsaus avustuksista öljylämmityksestä luopumiseen (mom. 35.20.34 ja 35.20.56)

35.20.34 Avustukset kuntien, seurakuntien ja yhdistysten kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen

Hallituksen esityksessä esitetään momentille 35.20.34 määrärahaa myönnettäväksi 4 900 000 euroa. Avustusta voitaisiin myöntää kunnille, seurakunnille ja yhdistyksille kustannuksiin, jotka aiheutuvat niiden omistaman rakennuksen öljylämmitysjärjestelmän poistamisesta ja lämmitysmuodon muuttamisesta muihin lämmitysjärjestelmiin, lukuun ottamatta fossiilisia polttoaineita käyttäviä rakennuskohtaisia lämmitysjärjestelmiä. Avustusta myönnettäisiin 20 % avustuspäätöksessä avustettaviksi hyväksytyistä ja toteutuneista kustannuksista. Avustusta korotettaisiin 5 prosenttiyksiköllä, jos kunta on liittynyt vapaaehtoiseen energiatehokkuussopimukseen. Avustusten käsittelyyn liittyvät henkilötyövuositarpeet Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksessa varattaisiin 100 000 momentille 35.20.01.

Esitetyllä 4 900 000 euron määrärahalla voitaisiin käynnistää yhteissummaltaan noin 20 miljoonan euron hankkeet. Tällöin olisi avustuksen työllisyysvaikutukset kaikkiaan noin 200 htv:ta (laskettuna 10 htv/1 milj. euron investointi) ja päästövähennys taakanjakosektorilla olisi arviolta noin 5,2 kilotonnia hiilidioksidia vuodessa.

Vuoden 2020 IV lisätalousarviossa momentille myönnettiin 14 895 000 euroa. Kuntien omistamille rakennuksille myönnettävää öljylämmityksestä luopumisavustusta on 12 kuukauden aikana 5.10.2021 mennessä haettu 34 hakemuksella yhteensä 91 hankkeeseen, joiden kustannukset ovat yhteensä 10,4 miljoonaa euroa. Avustusta on näihin haettu 2,5 miljoonaa euroa. Nykyisen avustusjärjestelmän kuntien avustushakemusten hankkeiden kustannusten keskiarvo on 115 000 €. Tukipäätöksiä on tehty 27 kunnalle 2,1 miljoonan euron avustusmäärästä. Avustuksia on siten jäljellä vielä yli 12 miljoonaa euroa, ja niitä voidaan maksaa vuoden 2022 loppuun asti. Vuoden 2021 neljännessä lisätalousarviossa ollaan esittämässä hallituksen budjettiriihipäätöksiin perustuen, että avustus-% nostettaisiin 30 %:iin avustettaviksi hyväksytyistä ja toteutuneista kustannuksista.

Avustuksen tukiprosentti oli alkuunsa vuoden 2020 IV lisätalousarviossa 10 %:a ja sitä nostettiin vuoden 2020 viidennessä lisäbudjetissa 20 %:iin. Valtiovarainministeriön ehdotuksessa vuoden 2021 neljänneksi lisätalousarvioksi momentin perusteluja ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuodelta 2020 siirtyneestä määrärahasta avustusta myönnettäisiin 30 % avustuspäätöksessä avustettaviksi hyväksytyistä ja toteutuneista kustannuksista.

Suomessa on kuntien omistamina noin 9 300 öljylämmitteistä rakennusta, joista noin 4 300 rakennusta on käytössä ja noin 5 000 rakennusta on tyhjillään. Tyhjilläänkin olevia rakennuksia joudutaan usein lämmittämään. Seurakunnilla on 1.10.2021 tietojen mukaan 735 öljylämmitteistä rakennusta. Yhdistysten omistamien rakennusten määrästä ei ole arviota.

35.20.56 Avustukset asuinrakennusten öljylämmityksestä luopumiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Hallituksen esityksessä esitetään momentille 35.20.56 määrärahaa myönnettäväksi 28 900 000 euroa. Avustusta voitaisiin myöntää kustannuksiin, jotka aiheutuvat ympärivuotisessa asuinkäytössä olevan pientalon öljylämmitysjärjestelmän poistamisesta ja muuttamisesta muihin lämmitysjärjestelmiin, ei kuitenkaan fossiilisia polttoaineita käyttäviin rakennuskohtaisiin lämmitysjärjestelmiin. Avustusta myönnettäisiin 4 000 euroa, kun öljylämmityksestä siirrytään kaukolämpöön, maalämpöpumppuun tai ilma-vesilämpöpumppuun, ja 2 500 euroa, kun siirrytään muihin lämmitysjärjestelmiin. Avustusta ei myönnetä lainkaan, jos uusi rakennuskohtainen lämmitysjärjestelmä käyttää fossiilisia polttoaineita. Avustuksen myöntää koko maassa Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Asuinrakennusten öljylämmityksestä luopumisavustusten käsittelyyn tarvitaan 1,5 milj. euroa TEM:n ELY-momentille 32.01.02. RRF-rahasta voi käyttää vain 2 % hallintokustannuksiin, minkä vuoksi ELY-keskuksille tarvitaan 1,1 milj. euron RRF-hallintomäärärahan lisäksi kansallista määrärahaa.

Määrärahalla avustettaisiin öljylämmityksestä luopumista lähes 7 300 pientalossa, investoinnit olisivat yhteensä noin 84 milj. euroa ja työllisyysvaikutukset 840 htv (laskettu 10 htv/1 milj. euron investointi) ja päästövähennykset taakanjakosektorilla noin 41 kilotonnia hiilidioksidia vuodessa.

Öljylämmityksestä luopumisen avustuksille pientaloissa on myönnetty määrärahaa seuraavasti: vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa 28,67 milj. euroa, vuoden 2021 talousarvioissa 9,44 milj. euroa, vuoden 2021 ensimmäisessä lisätalousarviossa 10 milj. euroa ja vuoden 2021 kolmannessa lisätalousarviossa 15 miljoonaa euroa. Yhteensä on siis myönnetty 63,11 milj. euroa, jolla voidaan avustaa lähes 16 000 kotitaloutta.

Lokakuun 11. päivään mennessä on tullut 16 797 avustushakemusta. Avustushakemuksista on tehty 8 180 päätöstä, joista myönteisiä päätöksiä on 7 612 kappaletta, mikä vastaa määrärahassa noin 30 milj. euroa. Kielteisiä päätöksiä on tehty 568 kappaletta, mikä on 6,9 % tehdyistä päätöksistä.

Käsittelemättä on vielä 8 617 hakemusta. Jos kielteisiä päätöksiä näistä on sama 6,9 % osuus, niin on myönteisiä päätöksiä tekemättä 8022 kappaletta. Tämä vastaa määrärahoissa 31,7 milj. euroa. Tähän mennessä tulleisiin avustushakemuksiin olisi siis menossa 61,7 milj. euroa.

Tällä hetkellä avustuksia tulee sisään noin 200 kappaletta viikossa. Loppuvuonna olisi siten tulossa vielä 2 400 hakemusta eli määrärahana noin 8,8 miljoonaa euroa. Tämä tarkoittaisi, että määrärahaa avustuksiin tarvittaisiin tämän vuoden loppuun mennessä tuleviin hakemuksiin noin 70,5 milj. euroa. Kun avustuksiin on tällä hetkellä myönnetty noin 63 milj. euroa, tarkoittaisi tämä sitä, että noin 7,5 milj. euroa siirtyisi vuoden 2022 määrärahalla katettavaksi.

Nyt syksyllä saatujen uusien käsittelijäresurssin voimin tavoitteena on nostaa viikossa käsiteltyjen hakemusten määrä 400 hakemukseen viikossa. Aikaisemmin on käsitelty noin 200 hakemusta viikossa. Jos uusia hakemuksia tulee vastakin 200 viikossa, niin jono alkaisi siis purkaantua 200 hakemuksella viikossa.

Näillä avustuksilla toteutettujen lämmitystapamuutosten jälkeen Suomessa on vielä noin 110 000 öljylämmitteistä ympärivuotisessa asumiskäytössä olevaa pientaloa.

Hallitus päätti kevään 2021 kehysriihessä, että fossiiliseen energiaan perustuvien lämmitysjärjestelmien korvaamista tuetaan myös veroratkaisuilla. Tähän perustuen tuloverolakiin ollaan ehdottamassa lisättäväksi väliaikaisesti uusi 127 f § (HE 142/2021 vp), jossa säädettäisiin kotitalousvähennyksen korkeammasta enimmäismäärästä sekä perusteista öljylämmityksestä luopumisen osalta verovuosina 2022–2027. Öljylämmityksestä luopumisen osalta kotitalousvähennyksen enimmäismäärää ehdotetaan korotettavaksi 3 500 euroon ja vähennettävää prosenttiosuutta kustannuksista korotettaisiin työkorvausten osalta 40 prosentista 60 prosenttiin. Vähennystä ei myönnetä asunnon kunnossapito- tai perusparannustyön perusteella, jos asunnon korjaukseen on myönnetty valtion tai muun julkisyhteisön varoista korjausavustusta.